

Høringsnotat

Høring – Gjennomføring av forordning (EU) 2016/426 om gassapparater og om opphevelse av direktiv 2009/142/EF

1. Bakgrunnen for forslaget

Europaparlamentet og Rådet vedtok 9. mars 2016 forordning (EU) 2016/426 om gassapparater. Forordningen opphever direktiv 2009/142/EF om gassapparater.

Direktiv 2009/142/EF inneholder produktregler med krav til gassapparater og utstyr, og er gjennomført i norsk rett ved forskrift 5. oktober 1994 nr. 919 om gassapparater og utstyr. Forskriften er fastsatt med hjemmel i Brann- og eksplosjonsvernloven og stiller krav til konstruksjon, produksjon og montering av gassapparat og utstyr slik at dette til enhver tid er i forsvarlig stand for å forebygge skade på liv, helse, miljø og materielle verdier.

Forordning (EU) 2016/426 oppstiller produktkrav til gassapparater og utstyr som brukes til for eksempel matlaging og oppvarming. Dette omfatter bl.a. gassovner og gasskomfyrer som benyttes i hjemmet og turkoke-apparater. Forordningen inneholder bl.a. krav til produsenter, importører og distributører, og oppstiller krav om samsvarsvurdering og CE-merking.

Hovedformålet med forordningen er å tilpasse regelverket om gassapparater med «varepakken» og bestemmelser i beslutning 768/2008/EF om felles rammer for markedsføring av produkter. Varepakken er gjort til norsk rett ved EØS-vareloven. Forordningen innfører dermed de relevante referansebestemmelser fra varepakkens beslutning, for eksempel en rekke definisjoner og generelle forpliktelser for markedsdeltakerne, bestemmelser om utpekende myndighet og samsvarsvurderingsorganene (tekniske kontrollorganer) sett i forhold til direktiv 2009/142/EF. Det bidrar til at definisjoner og generelle forpliktelser er de samme på tvers av den harmoniserte lovgivningen på vareområdet. Dette gjør det enklere for næringslivet å overholde reglene. Samtidig tydeliggjør forordningen direktivets bestemmelser, blant annet innhold og form for innmelding av ulike gasskvaliteter som benyttes i EØS. Utover dette endrer forordningen ikke vesentlig ved direktivets bestemmelser. Produsenten forpliktes for eksempel fortsatt til å få et uavhengig teknisk kontrollorgan til å typeteste gassapparat og utstyr som utgjør et gassapparat.

1.1 Gjennomføring ved inkorporasjon

Det er forventet at forordningen vil bli tatt inn i EØS-avtalen. Etter EØS-avtalens artikkel 7 bokstav a skal en forordning som er EØS-relevant gjøres til en del av den interne rettsorden "som sådan". En slik gjennomføring skjer som hovedregel ved inkorporasjon. Det innebærer at det vedtas en lov eller forskriftsbestemmelse som fastsetter at forordningen i EØS-tilpasset form skal gjelde direkte i norsk rett.

Forordningen erstatter direktiv 2009/142/EF. For å gjennomføre forordningen i norsk rett foreslår DSB en ny forskrift fastsatt med hjemmel i brann- og eksplosjonsvernloven som erstatter forskrift om

gassapparater og utstyr 5. oktober 1994 nr. 919. Det er vurdert at brann- og eksplosjonsvernloven har tilstrekkelig hjemmel for å gjennomføre forordningen som forskrift.

2. Nærmere om forslaget til forskrift om gjennomføring av forordning (EU) 2016/426

2.1 Nærmere om forordningens bestemmelser

Forordningens kapittel 1: Almennlige bestemmelser

Virkeområde art. 1

Forordningen endrer ikke vesentlig ved direktivets virkeområde som er gassapparat og utstyr til bruk for matlaging, oppvarming, produksjon av varmtvann, kjøling, air-condition, belysning eller vasking, og gassbrennere med forbrenningsluftvifte og varmeenheter som skal utstyres med slike brennere. Forordningens bestemmelser kommer ikke til anvendelse på apparater spesielt konstruert til bruk i industrielle prosesser i industrianlegg, til bruk i fly og på jernbane eller for midlertidig bruk i laboratorier. Det presiseres at forordningen ikke gjelder hvor andre rettsakter innenfor EU-harmoniseringslovgivningen mer spesifikt regulerer bestemte aspekter ved gassapparater og utstyr. Med utstyr menes sikkerhets-, kontroll- og justeringsanordning til innbygning, montering eller som del av gassapparat.

Opplysninger om betingelser for gasslevering art. 4

Gasskvaliteten og installasjonskravene er ikke like i EU-medlemslandene. Medlemslandene skal derfor fortsatt underrette Europakommisjonen og de øvrige medlemslandene om de typer gass og gasstrykk som benyttes på deres område. Produsentene skal ta høyde for de forskjellige gasskvaliteter og installasjonsbestemmelser i produksjonsfasen, og de skal merke gassapparatene og utstyret med for eksempel gasstrykk og gasstype så det sikres at apparatene kan tilkobles korrekt og sikkert i de forskjellige medlemslandene. De mer spesifikke krav til medlemslandenes meddelelser om betingelser for levering av gass fremgår av vedlegg to til forordningen. Det dreier seg for eksempel om opplysninger om øvre eksplosjonsgrense, gass-sammensetning, innholdet av giftige stoffer og ledningstrykk.

Kapittel 2: Markedsaktørenes forpliktelser

I samsvar med beslutning 768/2008/EF introduseres forpliktelser for markedsaktørene gjennom hele omsetningskjeden. Formålet er å fremme et effektivt sporbarhetssystem så medlemslandenes markedstilsynsmyndigheter lettere kan identifisere omsetningsleddene som har bragt ulovlige gassapparater og utstyr på markedet.

Produsentens forpliktelser art. 7

Produsenten skal sikre og dokumentere at gassapparater og utstyr er konstruert i samsvar med de vesentlige sikkerhetskrav som fremgår av vedlegg en til forordningen. Produsenten skal utarbeide den tekniske dokumentasjonen, gjennomføre den relevante fremgangsmåte for samsvarsvurdering, utarbeide EF-samsvarserklæring og deretter påføre CE-merkingen på gassapparatet før det bringes i omsetning.

Forordningen viderefører krav om at gassapparater og utstyr skal typetestes av et teknisk kontrollorgan som kontrollerer om det er i samsvar med de vesentlige sikkerhetskravene. Produsenten skal oppbevare den tekniske dokumentasjon og EF-samsvarserklæringen i ti år etter at apparatet og utstyret er brakt i omsetning.

Produsenten skal videre sikre at apparatet og utstyret kan spores og identifiseres gjennom omsetningskjeden. Det skal angis type-, parti- eller serienummer på produktet, og produsenten skal også kunne identifiseres gjennom identifikasjonssymbol, eller navn og adresse. For utstyrets vedkommende, skal produsentens postadresse fremgå. Produsenten skal også besørge sikkerhetsinformasjon og bruksanvisning på det språk som medlemslandene fastsetter. Krav til språk omtales nærmere under punkt 2.3.

Produsenten skal også når det er nødvendig ta stikkprøvekontroll av apparatet og utstyret etter at det er markedsført. Hvis et produkt utgjør en risiko, skal produsenten straks underrette tilsynsmyndigheten og treffe de nødvendige tiltak for å redusere eller fjerne risikoen, for eksempel trekke produktet tilbake fra butikk.

Produsentens representant art. 8

Produsenten kan utpeke en representant. Det er fortsatt produsentens oppgave å sikre gassapparatets overholdelse av de vesentlige krav og utstede nødvendig dokumentasjon. En representant skal imidlertid kunne levere den dokumentasjon og informasjon som er nødvendig for å bekrefte at apparatet er i samsvar med lovgivningen i ti år etter at gassapparatet eller utstyret er brakt i omsetning.

Importørens forpliktelser art. 9

Importøren må kun bringe i omsetning gassapparater og utstyr som oppfyller forordningens krav. Importøren skal sikre at produsenten har oppfylt sine forpliktelser om teknisk dokumentasjon, samsvarsvurdering, sporbarhet mv. Importørens navn, firmanavn eller varemerke og adresse skal fremgå av produktet. Importøren har videre plikt til å oppbevare den tekniske dokumentasjonen i ti år etter produktet er brakt i omsetning. Importøren skal også sikre at det utføres stikkprøvekontroll av gassapparater og utstyr når det er nødvendig. Hvis et gassapparat utgjør en risiko, skal importøren underrette produsenten og tilsynsmyndigheten, og treffe de nødvendige risikoreduserende tiltak.

Distributørens forpliktelser art. 10

Distributøren er ikke direkte ansvarlig for gassapparatet eller utstyrets samsvar med lovgivningen. Før distributøren gjør et gassapparat eller utstyr tilgjengelig på markedet, skal distributøren likevel kontrollere at påkrevd dokumentasjon og sikkerhetsinformasjon følger med produktet. Distributøren har også en plikt til å foreta de nødvendige risikoreduserende tiltak dersom det oppdages at et produkt er farlig, og til å samarbeide med tilsynsmyndigheten.

Identifikasjon av markedsaktørene art. 12

Forordningen forplikter markedsaktørene til å kunne identifisere:

- a) enhver markedsaktør som har levert et gassapparat og utstyr til dem.
- b) enhver markedsaktør som de har levert et gassapparat og utstyr til.

Forpliktelsen gjelder i en periode på ti år etter at de har fått levert, eller har levert et gassapparat eller utstyr.

Kapittel 3: Apparaters og utstyrs samsvar

Gassapparater og utstyr skal alltid overholde de vesentlige sikkerhetskrav. Et apparat eller utstyr antas å være i samsvar med de vesentlige sikkerhetskrav hvis det er konstruert i samsvar med de relevante harmoniserte standarder. Forordningen harmoniseres med bestemmelsene i EØS-vareloven om prosedyrer for samsvarsvurdering.

Forordningen viser til de generelle prinsipper for CE-merking som fremgår av EØS-vareloven og forordning 765/2008/EF. Med CE-merket angir produsenten at gassapparatet er i samsvar med forordningens vesentlige sikkerhetskrav. CE-merket skal festes på gassapparatet så det er synlig, lett å lese og ikke kan fjernes. Der merkeplate benyttes skal den være utformet slik at den ikke kan brukes på nytt.

Kapittel 4: Utpeking av samsvarsvurderingsorganer

Forordningen inneholder også bestemmelser om utpeking av meldermyndighet (utpekende myndighet av teknisk kontrollorgan) som skal ha ansvaret for å opprette og utføre nødvendige fremgangsmåter for vurdering og melding (notifikasjon) av samsvarsvurderingsorganer, og føre tilsyn med slike organer. Utpeking av teknisk kontrollorgan omtales nærmere i punkt 2.4.

2.2 Tilsynsmyndighet

Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap (DSB) er tilsynsmyndighet for forskriften etter Justis- og beredskapsdepartementets delegeringsvedtak av 12. september 2003. DSB fører tilsyn med forskriftens bestemmelser, og kan fatte nødvendige vedtak og fastsette vilkår for å gjennomføre bestemmelsene i forskriften. Vedtak truffet av DSB kan påklages til Justis- og beredskapsdepartementet.

2.3 Språk

Forordningen legger opp til at EØS-landene kan ta stilling til hvilket språk som skal benyttes i kontaktinformasjon til produsent og importør, advarselsmerking, sikkerhetsinformasjon, monterings- og vedlikeholdsveiledning, jf. forordningens artikkel 7 nr. 6 og artikkel 9 nr. 3 og artikkel 7 nr. 7, artikkel 9 nr. 3 og 4 og artikkel 10 nr. 2. Forordningen angir at det skal være et "lett forståelig språk". Norske myndigheter kan dermed velge å videreføre dagens ordning med krav til norsk brukerinformasjon, eller godta andre nordiske språk eller engelsk.

DSB foreslår å videreføre krav om norsk språk i advarselsmerking og brukerveiledning. Det samme foreslås for kontaktinformasjon til produsent og importør. Av hensyn til forbrukerne bør instruksjoner om bruk og advarsler om eventuelle farer være på norsk. Risikoen for helseskade for disse produktene er knyttet til både produktet som sådan og mulige brukerfeil. Det er derfor svært viktig at forbrukerne kan lese og forstå brukerinformasjonen og advarselsmerkingen før de tar produktene i bruk. Å kreve norsk språk er også i samsvar med slik det praktiseres i de andre nordiske landene.

Når det gjelder informasjon, dokumenter og samsvarserklæring etter forordningens artikkel 7 nr. 9, artikkel 9 nr. 9 og artikkel 15 nr. 2 og nr. 3 foreslår DSB at denne skal være på norsk, svensk, dansk eller engelsk.

2.4 Teknisk kontrollorgan

Forordningen stiller krav til meldte organer (tekniske kontrollorganer) tilsvarende bestemmelsene i beslutning 768/2008/EF. Det foreslås at DSB skal være utpekende myndighet etter forskriften, og at et organ som vil bli utpekt som teknisk kontrollorgan skal søke DSB om dette. Ved utpekingen skal organet oppfylle kravene i forordningens artikkel 23. Søknaden skal følges av en beskrivelse av samsvarsvurderingsvirksomheten, aktuell samsvarsvurderingsmodul, det eller de produktene som organet hevder å være kompetent for og akkrediteringsbevis utstedt av Norsk akkreditering som bekrefter at organet oppfyller kravene.

Den foretrukne dokumentasjonen som grunnlag for utpeking for DSB vil være akkreditering. Dersom organet unntaksvis ikke kan legge frem et akkrediteringsbevis, skal organet gi DSB den dokumentasjonen som er nødvendig for å kunne verifisere, anerkjenne og føre regelmessig tilsyn med at organet oppfyller kravene i artikkel 23. DSB kan begrense, midlertidig oppheve eller trekke tilbake en utpeking dersom utpekt teknisk kontrollorgan ikke oppfyller kravene.

2.5 Reaksjonsmidler og straff

Ved overtredelse av bestemmelser i forskriften eller vedtak truffet i medhold av forskriften, gjelder bestemmelsene i brann- og eksplosjonsvernloven § 37 til § 40. I medhold av § 37 kan DSB gi de pålegg eller treffe de vedtak som er nødvendige for å sikre gjennomføring og samsvar med bestemmelsene i forskriften. Dette innbefatter pålegg om retting eller omsetningsstans. Dersom gassapparat og/eller utstyr kan medføre fare for uakseptabel risiko kan DSB fatte vedtak om tilbakekall av produktet fra forbrukere eller distributører.

Den som forsettlig eller uaktsom overtrer bestemmelser i forskriften eller vedtak truffet i medhold av denne, kan straffes etter brann- og eksplosjonsvernloven § 42. Alminnelig strafferamme etter bestemmelsen er bøter eller fengsel i inntil 3 måneder.

DSB har vurdert at det ikke er nødvendig å ta inn bestemmelser om reaksjonsmidler og straff i gjennomføringsforskriften da hjemmelslovens bestemmelser anses tilstrekkelige. Generelt vil behovet for å ta inn bestemmelser som dette være avhengig av om i hvilken grad forskriften utdyper hjemmelslovens bestemmelser. Rene gjentakelser av lovens bestemmelser har vanligvis begrenset verdi.

3. Rettslige konsekvenser

3.1 Ikrafttredelse og oppheving

Forordningen angir tre ulike tidspunkt for ikrafttredelse og første del trer i kraft i EU 21. oktober 2016. Deretter trer den i kraft henholdsvis 21. mars 2018 og 21. april 2018.

De delene av forordningen som omhandler vilkår knyttet til levering av gass (type/trykk), utpekende myndighet, samsvarvurderingsorgan og tekniske kontrollorgan, dvs. artikkel 4, 19-35 og 42, trer i kraft fra 21. oktober 2016.

Den nye forskriften om gassapparater og utstyr vil på samme måte tre i kraft trinnvis. Artikkel 43 nr. 1 trer i kraft 21. mars 2018, mens artikkel 1 - 3, 5 og 6, kap. 2, kap. 3, kap. 5, artikkel 41, artikkel 43 nr. 2, kap. 7 og vedlegg 1 og vedlegg 3-6 trer i kraft 21. april 2018. Forskriften for øvrig trer i kraft straks.

DSB foreslår å oppheve forskrift 5. oktober 1994 nr. 919 om gassapparat og utstyr § 14 siste punktum og Vedlegg V. Minimumskriterier for utpeking av tekniske kontrollorgan som skal meldes fra 21. oktober 2016. Bakgrunnen er at § 14 siste punktum ikke er oppdatert og i samsvar med det som er meldt inn til Europakommisjonen og publisert i OJ når det gjelder hvilke gasskategorier som kan benyttes i Norge. Vedlegg V foreslås opphevet fra samme tid da den nye forskriften trer i kraft den den angir mer detaljerte og omfattende krav. Ved å oppheve vedlegg V i gjeldende forskrift vil alle bestemmelser om utpekende

myndighet, notifikasjon og krav til organer som ønsker å bli utpekt til tekniske organer etter forordningen fremgå samlet av artiklene 19-35.

Fra 21. april 2018 foreslås å oppheve forskrift av 5. oktober 1994 nr. 919 om gassapparat og utstyr i sin helhet. På samme tidspunkt trer hele forordningen i kraft og alle artiklene i forordningen gjøres gjeldende.

3.2 Overgangsbestemmelse

Forordningen angir at gassapparater og utstyr som bringes i omsetning før 21. april 2018 og som er i samsvar med kravene i direktiv 2009/142/EF kan lovlig gjøres tilgjengelig på markedet. Det er derfor inntatt en tilsvarende overgangsbestemmelse i forskriften som angir at gassapparater og utstyr som bringes i omsetning før 21. april 2018 og som er i samsvar med kravene i forskrift 5. oktober 1994 nr. 919 om gassapparater og utstyr lovlig kan gjøres tilgjengelig på markedet. Definisjoner av begrepene "bringe i omsetning" og "å gjøre tilgjengelig" fremkommer av forordningen artikkel 2 og er i samsvar med definisjonene i beslutning 768/2008 som er inntatt i EØS-vareloven. Overgangsbestemmelsen innebærer at det gis en overgangsperiode på om lag to år hvor distributør kan selge ut produkter som allerede finnes på lager og i butikk.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

4.1 For myndighetene

Forslaget antas å føre til noen mindre vesentlige administrative konsekvenser for myndighetene til ordinært regelverksarbeid, utarbeidelse av informasjonsmateriell og opplæring av aktuelle medarbeidere. Når det gjelder utpeking av tekniske kontrollorgan vil det derimot kunne påløpe vesentlige utgifter dersom et organ som søker utpeking ikke kan fremlegge akkrediteringsbevis som grunnlag for utpeking. Dersom organet fremlegger annen dokumentasjon som grunnlag for utpeking vil DSB vurdere dokumentasjonen opp mot relevant standarder i tillegg til at det gjennomføres en egen særskilt kompetansevurdering opp mot de aktiviteter som skal utføres. Det er i dag ingen utpekte tekniske kontrollorgan på området for gassapparater og utstyr i Norge.

4.2 For markedsaktørene

Forslaget antas å medføre enkelte administrative og økonomiske konsekvenser for markedsdeltakerne på grunn av nye forpliktelser. Det er ingen utpekte tekniske kontrollorganer som foretar samsvarsvurderinger på gassapparater og utstyr i Norge i dag som vil ha behov for ny utpeking eller akkreditering. Konsekvensen for markedsdeltakerne blir dermed å tilpasse produksjon og distribusjon til de nye kravene innen fristene som fremkommer av forordningen artikkel 44 og 46. Forslaget antas på lengre sikt å føre til forenklinger for markedsaktørene som må forholde seg til flere regelverk for samme produkt, eller som har flere produkter i sin portefølje, da forordningen innfører referansebestemmelser fra beslutning 768/2008/EF.

5. Forslag til gjennomføringsforskrift

Hjemmel: Fastsatt av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap **dato** med hjemmel i brann- og eksplosjonsvernloven §§ 26 og 43, jf. Justis- og politidepartementets delegeringsvedtak 1. september 2003 nr. 1161 og lov 16. juni 1994 nr. 20 om tekniske kontrollorgan § 7.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg II kapittel V nr. (forordning (EU) 2016/426).

§ 1. Gjennomføring av forordning (EU) 2016/426 om gassapparater

EØS-avtalen vedlegg II kapittel V nr. x (forordning (EU) 2016/426) om gassapparater og om opphevelse av Europaparlamentets og Rådets direktiv 2009/142/EF gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg II, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

§ 2. Språk

Anvisninger, sikkerhetsinformasjon, montering- og vedlikeholdsveiledning som beskrevet i forordning (EU) 2016/426 artiklene 7 nr. 7, 9 nr. 3 og nr. 4 og 10 nr. 2 skal være på norsk. Det samme gjelder kontaktinformasjon til produsent og importør som beskrevet i forordning (EU) 2016/426 artiklene 7 nr. 6 og 9 nr. 3.

Informasjon, dokumenter og samsvarserklæring som beskrevet i forordning (EU) 2016/426 artiklene 7 nr. 9, 9 nr. 9 og 15 nr. 2 og nr. 3 skal være på norsk, svensk, dansk eller engelsk.

§ 3. Tilsynsmyndighet

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap fører tilsyn etter forskriften, og kan fatte nødvendige vedtak og fastsette vilkår for å gjennomføre bestemmelsene i forskriften.

§ 4. Teknisk kontrollorgan

Teknisk kontrollorgan etter forordning (EU) 2016/426 artikkel 20 utpekes av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap etter lov om tekniske kontrollorgan.

Organ som vil bli utpekt som teknisk kontrollorgan skal søke Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap om dette.

Søknaden skal følges av en beskrivelse av samsvarsvurderingsvirksomheten, den eller de aktuelle samsvarsvurderingsmodulene, det eller de produktene som organet hevder å være kompetent for, og et akkrediteringsbevis utstedt av Norsk akkreditering som bekrefter at organet oppfyller kravene i forordning (EU) 2016/426 artikkel 23.

Dersom organet ikke kan legge frem et akkrediteringsbevis, skal det gi Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap den dokumentasjonen som er nødvendig for å kunne verifisere, anerkjenne og føre regelmessig tilsyn med at organet oppfyller kravene i forordning (EU) 2016/426 artikkel 23.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har myndighet til å begrense, midlertidig oppheve eller trekke tilbake en utpeking dersom utpekt teknisk kontrollorgan ikke oppfyller kravene i forordning (EU) 2016/426 artikkel 23 jf. artikkel 29.

§ 5. Klage

Vedtak truffet av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap kan påklages til Justis- og beredskapsdepartementet.

§ 6. Ikrafttredelse og oppheving

Forskriften trer i kraft straks, med unntak av forordning (EU) nr. 2016/426:

- a) artikkel 43 nr. 1 som trer i kraft 21. mars 2018

b) artikkel 1 - 3, 5 og 6, kapittel. 2, kapittel. 3, kapittel. 5, artikkel 41, artikkel 43 nr. 2, kapittel. 7 og vedlegg 1 og vedlegg 3 - 6 som trer i kraft 21. april 2018.

Fra samme tid oppheves forskrift 5. oktober 1994 nr. 919 om gassapparat og utstyr § 14 siste punktum og Vedlegg V. Minimumskriterier for utpeking av tekniske kontrollorgan som skal meldes.

Fra 21. april 2018 oppheves forskrift 5. oktober 1994 nr. 919 om gassapparat og utstyr.

§ 7. Overgangsbestemmelse

Gassapparater og utstyr som bringes i omsetning før 21. april 2018 og som er i samsvar med kravene i forskrift 5. oktober 1994 nr. 919 om gassapparater og utstyr kan lovlig gjøres tilgjengelig på markedet.

Nedenfor gjengis EØS-avtalens vedlegg II kapittel V (forordning (EU) nr. 2016/426 slik Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap tolker denne del av EØS-avtalen med de endringer og tillegg som følger av EØS-tilpasningen av vedkommende rettsakter i henhold til avtalens protokoll 1 m.v.: